

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ної О. І.» від 04.03.2021, справа № 571/0/15–21. Вища рада правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua/en/doc/doc/1865> (дата звернення 07.04.2025).

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Саленко Ольга Василівна.

Боровська А. О.,
*аспірантка кафедри юстиції
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У СУДОВІЙ ВЛАДІ УКРАЇНИ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ

В рамках євроінтеграційного процесу реформування судової системи України включає в себе маловивчений, але, тим не менш, доволі дискусійний процес – формування «дорадчих органів» у судовій владі – органів, які створюються з метою сприяння суб’єктам призначення встановленню відповідності кандидатів/суддів критеріям доброчесності, професійної етики, високоморальності тощо і які мають у своєму складі представників громадськості [1].

У світлі актуальних подій прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких інших законодавчих актів України щодо правових засад утворення та функціонування Спеціалізованого окружного адміністративного суду та Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду» (Закон № 4264), вважаємо за необхідне звернути увагу на питання формування Експертної ради (ЕР), яка утворюється з метою сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України (ВККСУ) у встановленні для цілей кваліфікаційного оцінювання відповідності кандидата на посаду судді Спеціалізованого окружного адміністративного суду та Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду критеріям доброчесності та професійної компетентності.

Згідно з Законом № 4264 до складу ЕР входять три особи, запропоновані Радою суддів України і три особи, запропоновані міжнародними

та іноземними організаціями, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод протягом останніх п'яти років надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері судової реформи та/або запобігання і протидії корупції (міжнародні та іноземні організації) [2].

Механізм формування ЕР встановлений таким чином:

1) протягом тридцяти днів з дня набрання чинності Законом №4264, Рада суддів України формує свій список кандидатів до складу ЕР, про що ухвалює рішення (цей список має щонайменше вдвічі перевищувати кількість вакантних посад);

2) інший список із представників міжнародних та іноземних організацій формується так: Міністерство закордонних справ України разом із Секретаріатом Кабінету Міністрів України протягом десяти днів з дня набрання чинності цим же законом складає перелік міжнародних та іноземних організацій та надсилає його до ВККСУ. Далі, протягом п'яти днів з дня отримання переліку міжнародних та іноземних організацій ВККСУ звертається до організацій, включених до такого переліку, для отримання від них пропозицій щодо кандидатур до складу ЕР (такий список кандидатів має бути спільно погодженим міжнародними та іноземними організаціями);

3) протягом п'ятнадцяти днів з дня отримання списків запропонованих кандидатів до складу ЕР ВККСУ ухвалює рішення про призначення осіб до складу ЕР [2].

Варто зазначити, що запропонована модель є новою відносно вже існуючих процедур формування дорадчих органів, навіть щодо тих, у складі яких є представники іноземних спільнот. Наприклад, за схожим принципом формувалася рада Громадської ради міжнародних експертів (ГРМЕ) для добору суддів Вищого антикорупційного суду, де члени ГРМЕ призначалися ВККСУ виключно на підставі пропозицій міжнародних організацій, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції відповідно до міжнародних договорів України. Кожна така міжнародна організація мала запропонувати ВККСУ не менше двох кандидатів до складу ГРМЕ (у випадку із формуванням ЕР міжнародні та іноземні організації подають спільний список).

Тобто, виходить, що процес «добору» осіб, які потенційно можуть увійти до складу органу, який відіграє значну роль у кадровому наповненні нових судів, є дещо закритим, адже окрім як загального переліку законодавчо визначених вимог до членів ЕР, немає будь-якої аргументації включення конкретної особи до списку кандидатів. Ба більше, зако-

нодавством до членів ЄР встановлені вимоги, де окрім вікового цензу, рівня освіти й стажу роботи (що можна підтвердити відповідними документами), присутні абстрактні визначення, такі як «високі моральні якості та бездоганна ділова репутація; правник із визнаним рівнем компетентності; відповідає критерію політичної нейтральності...»[2].

Така процедура не є достатньо прозорою і ще й тому, що хоча Рада суддів України й розглядає питання про включення до списку кандидатів на своєму засіданні шляхом обговорення кандидатур на основі поданих документів та за результатами голосування [3], процес добору іноземних кандидатів є закритим для громадськості.

Цікаво, що Міністерство закордонних справ України вже висловлювало свою позицію на рахунок співпраці з міжнародними та іноземними організаціями під час обговорення участі їх представників у складі Дорадчої групи експертів, що наразі перевіряє на відповідність встановленим вимогам кандидатів на посади суддів Конституційного Суду України: «Міжнародні організації, на звернення української сторони, неодноразово повідомляли про неможливість номінування своїх представників до складу комісій з проведення конкурсів, у тому числі в рамках антикорупційної реформи. Таким чином, не всі міжнародні та іноземні організації, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод надають Україні міжнародну технічну допомогу, можуть і висловлюють бажання надавати свої пропозиції щодо кандидатів до складу конкурсних комісій. Відповідно, участь представників міжнародних організацій заведено може бути виключно «за згодою» [4].

Повертаючись до формування ЄР, у зв'язку з відсутністю офіційного переліку міжнародних та іноземних організацій, як і переліку їх представників із вичепною інформацією про них, ми можемо сказати, що і у формуванні ЄР беруть участь лише ті міжнародні й іноземні організації, які попередньо погодилися направити своїх представників.

Проте, логіка «комбінованого» добору членів дорадчого органу, вочевидь, має полягати в обранні таких представників міжнародних та іноземних організацій і громадян України, які й самі будуть обрані прозоро, зрозуміло й згідно їх компетенцій. Слід погодитись із позицією О. З. Хотинської-Нор та К. В. Берлача, що законодавчі положення мають детально регламентувати висунення, добір і призначення як національних, так і міжнародних членів таких органів, аби гарантувати високий ступінь прозорості, об'єктивності та неупередженості їхніх рішень [5].

Зрештою, коли ми говоримо про добір суддів за участю дорадчого органу, доцільним було б згадати про існування Громадської ради доброчесності (ГРД), яка функціонує саме з метою сприяння ВККСУ у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання. Її члени призначаються зборами представників громадських об'єднань, на відміну від усіх інших дорадчих органів, зокрема і ЕР. Здавалося б, чим не ідеальний інструмент для перевірки кандидатів на посади суддів на відповідність вимогам, включаючи доброчесність? Адже задум створення громадської ради для встановлення відповідності у процесі кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді критеріям доброчесності та професійної етики передбачає погляд «громадськості» – тобто представників всього суспільства, а не лише «професійних громадських діячів» – членів громадських організацій.

Наразі, споглядаючи створення ЕР, ми бачимо дещо «середнє» між ГРМЕ і ГРД, але де законодавець все ж вирішив оминати участь національних громадських організацій, надавши право формувати список із правників з визнаним рівнем компетентності міжнародним і іноземним організаціям та Раді суддів України.

Підсумовуючи, варто зазначити, що участь у формуванні суддівського корпусу, Вищої ради правосуддя та Конституційного Суду України вочевидь вимагає не лише професійної компетентності та відповідності критеріям професійної етики й доброчесності, а й можливості це належним чином підтвердити. В іншому випадку, ми стикаємось із певним дисбалансом, коли кандидатів до органів судової влади обирають представники від громадських об'єднань, міжнародних організацій тощо, які самі не проходили жодних перевірок, а лише були певним чином відібрані суб'єктами формування.

Логічним видається необхідність встановлення на законодавчому рівні спеціальних вимог до рівня професійної компетентності, доброчесності й професійної етики майбутніх членів таких дорадчих органів, а також розроблення детальної процедури відбору членів дорадчих органів.

Список використаних джерел:

1. Боровська А. О. Поняття і правова природа дорадчих органів судової системи України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11/2024. С. 484–487.

2. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких інших законодавчих актів України щодо правових засад утворення та функціонування Спеціалізованого окружного адміністративного суду та Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду: Закон України від 26.02.2025 р. № 4264-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4264-20#Text> (дата звернення: 15.04.2025).

3. Положення про проведення добору на посаду члена Експертної ради для формування списку кандидатів до складу Експертної ради за квотою Ради суддів України. URL: <https://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no16-vid-01-kvitna-2-de435e171b.pdf> (дата звернення: 15.04.2025).

4. Пропозиції Міністерства закордонних справ України до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах» № 413/301-501-60709-ВН від 26.08.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1462361> (дата звернення: 15.04.2025).

5. Хотинська-Нор О. З., Берлач А. І. Сучасні підходи до формування органів судової влади в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3/2024. С. 513–516.

Науковий керівник: Хотинська-Нор Оксана Зіновіївна – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Вігірінський Андрій
*аспірант 3 року навчання кафедри
теорії права та держави
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ФОРМАЛЬНО-ФУНКЦІОНАЛІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАКОННОСТІ У ПРАКТИЦІ СУДОВОЇ ВЛАДИ, В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ОБСТАВИН

В умовах надзвичайних обставин існує як необхідність відсічі загрози, так, і спокуса, використати її у якості приводу, для прийняття рішень чи вчинення діянь, які посягаючи на принципи співіснування

Боровська А. О.

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У СУДОВІЙ ВЛАДІ УКРАЇНИ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ	174
--	-----

Вігірінський Андрій

ФОРМАЛЬНО-ФУНКЦІОНАЛІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАКОННОСТІ У ПРАКТИЦІ СУДОВОЇ ВЛАДИ, В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ОБСТАВИН	178
--	-----

Возна Д. В.

НЕВІЙСЬКОВА СЛУЖБА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУДОВА ПРАКТИКА	183
--	-----

Гартман Юлія

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ ЯК КОМПЛЕКСНА КОНЦЕПЦІЯ У СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ І ВІДНОВЛЕННЯ ПОРУШЕНИХ ПРАВ І СВОБОД В УКРАЇНІ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ	187
---	-----

Гривенко В. В.

ЩОДО ВПЛИВУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА СУДОВУ ВЛАДУ В УКРАЇНІ	193
---	-----

Давидзон Д. О.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ТА МЕДІАТОРА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	196
--	-----

Дзядевич В. Р.

РОЛЬ СУДДІВ У ВІДСТАВЦІ В УМОВАХ ТРАНЗИТНОГО ПРАВОСУДДЯ	200
--	-----

Дудник В. Ю.

АДВОКАТ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ЧИ ПРИХОВАНА РЕКЛАМА	204
---	-----

Єршов Марко

ПРОБЛЕМИ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІВ'ЯЗКУ	208
--	-----

Єслюкова Валерія

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК- ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: АНАЛІЗ ОКРЕМИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ	211
--	-----

Єщенко О. В.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В ПРАВІ ЄС	215
---	-----